

Štáhlavy

Kraj: Plzeňský

Správní obvod: Plzeň

Nadmořská výška: 362 m n. m.

Počet obyvatel: 2 867

Adresa URL: www.stahlavy.cz

Okres: Plzeň-město

GPS souřadnice: 49.675551N, 13.503939E

První pís. zmínka: 1239 (785 let)

PSČ: 332 03

Historie obce Štáhlavy

První písemná zmínka o štáhlavské obci pochází z roku 1239, kdy daroval obec král Václav I., syn Přemysla Otakara I., kostelu sv. Vavřince při Hradu Plzni výměnou za osadu Benešovice u Stříbra. Tak tedy získala obec svoji pevnou historickou podobu.

Zhruba půl století, patřily Štáhlavy k nové Plzni, která byla založena roku 1295 za vlády Václava II. Do poloviny 15. století byl pak štáhlavský majetek v držení vladyků. Prvním byl v roce 1318 jakýsi Beneda a dalšími pak Mareš, Ješek, Hynek a Vyšemír. V té době byly ke Štáhlavům připojeny vsi Lhůta, Kamýk a Neslívky. Od poloviny 15. století náležela obec rodu Doupovců z Doupova, kteří jednotlivé díly Štáhlav sjednotili a nechali v místě dnešní zahrady patřící k restauraci "U Radyně" postavit tvrz.

V roce 1539 prodali Doupovci Štáhlavy s tvrzí, dvorem, pustým hradem Lopatou a vesnicemi Štáhlavice, Nezabavětice, Sedlec, Lhůta, Neslívky, Nezvěstice, Žákava a Nevid, urozenému panu Jiříku Kokořovcovi z Kokořova za 6 000 kop míšeňských grošů. Ten pak dále zvětšil svůj majetek o ves Radyni a Plzenec, které v roce 1561 odkoupil od Zdeňka ze Šternberka. Pan Jiřík v průběhu několika let založil další dvory a lze jej tedy právem považovat za zakladatele štáhlavského panství, které po jeho smrti spravovali jeho dva synové. První z nich Karel Kokořovec postavil v roce 1548 na štáhlavské návsi novou tvrz, kterou nechal později rozšířit v renesanční zámek. Druhý ze synů se svou manželkou Dorotou Týřovskou vystavěl nad zámkem kapli sv. Vojtěcha, jež je střední částí dnešního kostela. V roce 1710 prodal jejich vnuk Jan Jindřich celé rozsáhlé panství Antonii Josefíně Černínové, hraběnce z Chudenic, za 260 tisíc zlatých. Její příbuzný hrabě Heřman Jakub Černín, následující vlastník panství, dal zámeckou kapli sv. Vojtěcha v roce 1762 rozšířit na chrám. V roce 1782 bylo pak zámku přistavěno jižní křídlo.

Obě tyto stavby byly již postaveny ve slohu barokním. Dosavadní filiální chrám byl v roce 1813 přeměněn Heřmanovým synem Janem Vojtěchem Černínem ve farní kostel, jenž proslul svými třemi kopulemi. Jan Vojtěch Černín z Chudenic (1745 - 1816) byl nejvyšším lovčím českého království a v letech 1784 až 1789 dal v klasicistním slohu postavit na jižním svahu vrchu Boru honosný lovecký zámek Waldschloss v klasicistním slohu. V pozdější době byl zámek přejmenován na Kozel, za tento název vděčí podle pověsti pohanskému zvyku starých Slovanů, kteří v těchto místech obětovali v době jarní rovnodennosti na usmíření bohů a v naději na dobrou úrodu kozla.

Stavbě hlavní zámecké budovy na obdélníkovém půdorysu kolem ústředního dvora velel málo známý pražský stavitel Václav Haberditz. V polovině devadesátých let 18. století dal hrabě Černín rozšířit zámek o dvě dvojice budov. Návrh a plány pro ně vypracoval vynikající český architekt Ignác Jan Nepomuk Palliardi, který rozšířil původní jednoduchou zámeckou dispozici na větší stavební komplex. V současné době patří zámek Kozel pod správu Památkového ústavu v Plzni a současně

mezi nejnavštěvovanější objekty západních Čech.

Na konci 18. století byly Štáhlavy jako centrum rozsáhlého dominia největší obcí Západních Čech. V roce 1794 byla postavena obecní škola.

V roce 1816 po smrti J.V.Černína zdědil panství štáhlavské jeho příbuzný Kristián z Valdštejna a Vartenberka. V této době byly Štáhlavy dominiem, neboli vrchnostenským úřadem, který vykonával soudní moc nad poddanými obcemi. Součástí štáhlavského dominia bylo padesát vsí a dvorů, jednalo se o "soudní okres". Dne 3. června roku 1850 přestaly plnit v obci patrimoniální úřady svou funkci. Štáhlavské panství bylo rozděleno do tří soudních okresů, Štáhlavy připadly k Rokycanům, Plzenec k Plzni a Štáhlavice k Blovicím.

Na podnět starosty MUDr. Antonína Čížka, byl v obci v roce 1885 založen Odbor ústřední matice školské, roku 1893 Záloženský spolek a v roce 1909 Tělocvičná jednota Sokol. K jednomu z nejstarších spolků v obci patřil Sbor dobrovolných hasičů založený v roce 1884.

